

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm II. Iurgantium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

1 Ipso jure irrita est Iudicis sententia, si lata sit contra leges aut Canones, tamen si ab ea appellatum non sit. Ita *Gregor. l. l. 2. Ep. 6.*

Advertendum est ex doctrina *Gloss. Abbat. Alex. & aliorum hic. Gloss. in c. Per tuas, 51. verb. intolerabilem, de sententia excommunicationis*, quod sententia Iudicis duobus modis possit esse contra jus, videlicet vel contra jus respiciens merita causæ vel aliud extrinsecum. Posterior modus varius esse potest, videlicet si Iudex careat jurisdictione. *cap. At si Clerici. 4. de Iudiciis*: ubi dicitur: quod sententia data à Iudice non suo non valet, vel si Iudicis jurisdictione suspensa sit propter excommunicationem eius. *c. Ad probandum. de probationibus*. Item si sententia lata sit contra minorem stantem in Iudicio sine Tutoris, vel Curatoris sui auctoritate. *l. Clarum. 4. C. de auctoritate præstanda*. si sententia lata sit die festo. *c. ult. De feriis*. Si in Ecclesiâ à sæculari Iudice. *cap. 2. De immunitate Ecclesiæ in 6.* in his & similibus casibus sententia ipso jure irrita est, ut nullâ rescissione opus sit, sed solum declaratione. v. g. quod Iudex in excommunicatione fuerit, præterquam si id notorium sit; nam quæ notoria sunt, declaratione non indigent.

3 In priori casu iterum distinguendum, num error seu repugnantia cum lege, vel Canone in sententia exprimitur, hoc casu irrita est ipso jure. *l. 1. ff. qua sententia sine appell. & c. l. Si expressim. 19 ff. de appellationibus*. uti *Gl. exemplum* afferens ait: Si Iudex pronuntiat minorem 14. annis posse testari, non valet sententia ipso jure. An verò error seu repugnantia cum jure non exprimitur; hoc casu, sententia subsistere censetur, atque transire in rem iudicatam, si intra dies 10. appellatum non sit. *c. Cum inter 13. hoc tit. & l. Cum prolati. 32. ff. eodem.*

Excipe si notoria sit iniustitia sententiæ, ipso jure irrita est. *c. Inter 9. hoc tit. & tradit Innoc. in c. Fraternalitas. n. 5. de frigidis. Abb. n. 7. hic. Alex. de Nau. n. 21.*

4 Ratio exceptionis est, quod enim sententia Iudicis, tamen si re ipsa iniusta sit, tamen valere censetur, est propter præsumptio-

nem, quæ esse debet, pro Iudicis sententia, donec demonstratur iniuste, seu contra jura eum iudicasse, talis autem demonstratio ac declaratio fieri debet in iudicio appellationis.

Cæterum, præsumptioni locus non est, si notorium sit, sententiam latam esse contra jus, siue contra legem, cum enim Iudex secundum leges iudicare debeat. *c. In istis. dist. 4.* sequitur, quod iniuste iudicando limites potestatis suæ excedat, ideòque nihil agat. Vide quæ docui *l. 3. tr. 6. de iust. c. 2. n. 10.*

Porrò quæ dicta sunt intelligi debent de jure claro & indubitato, non item si jus obscurum sit, ita ut varix sint DD. opiniones, quemadmodum enim error juris obscuri bonæ fidei vsucapionem inducere potest, ita & Iudicem in iudicando excusare, sicuti hinc *Felin. monet n. 15.* Veruntamen etiam in hoc casu juris dubij aut obscuri Iudex tenetur probabiliora sequi, & quæ communiter saltem in eo tribunali recepta sunt, quandoquidem stylus Curix, dummodò probabilitate nitatur, jus facit, videri possunt quæ docui *l. 1. tr. 1. c. 5.*

Sed neque contra leges iudicasse censetur Iudex, ita ut litem suam faciat, aut sententiæ eius irritæ censi debent, si iudicavit contra legem. v. g. extra vagantem, de qua merito dubitatur, num recepta sit.

Ex dictis sequi videtur, si condemnato manifestum & evidens sit, quod Iudex non rectè seu iniuste & contra leges iudicavit, tamen si id publicè notorium non sit, posse illum in foro conscientix subterfugere sententiæ executionem, dummodò scandalum cesset, sicuti in simili dixi *l. 3. tr. 6. de iust. c. 2. n. 8.* Propterea quod sententia Iudicis obligat propter præsumptionem iustitiæ, quæ præsumptio cessat si oppositum alicui verè manifestum & indubitatum sit; veruntamen in externo foro talis non audiretur, sed puniretur.

CAPITVLVM II.

Iurgantium.

PARAPHRASIS.

Æquitatis pariter & juris rigori congruum
tam 2 est,

est, ut lites judiciales per sententiam definitivam celeriter expediatur. Ita Gregor. l. l. 2. Epist. 18. ad Joann. Ravennat. Archi-Episcopum.

S Y M M A R I V M.

1. Lites judiciales non protrahende, sed celeriter finiende.
2. Notanda tres acceptiones Rigoris juris.
3. Ita acceleranda sunt lites, ut tamen ordo juris requisitus servetur, dilationes necessariae concedantur, & totius causa status recte discutatur.
4. Rescindi debet sententia, si lis definita sit intra tam breue tempus, ut plene discussi non potuerit.
5. Post sententiam latam executio saltem ad decem dies differenda, etiam in criminalibus, quamvis hoc consuetudine non observetur.
6. Adduntur limitationis quinque huius doctrinae.

NOT. Vnic. Lites judiciales protrahi non debent, sed quam fieri potest celeriter fini; ait autem Pontif. id verum esse tum secundum aequitatem, tum secundum juris exactam, seu rigidam examinationem; vult dicere celeritatem in causis expediendis commendandam esse, tum quia id per se aequum est, tum quia in iure scripto expressum reperitur; nam juris rigor hic accipitur sicut in *c. Super. 20. de rescript.* pro eo quod iuri consentaneum est, literam eius rigorose sequendo, ut dixi etiam *l. 1. tr. 4. c. 19. principio.* videri etiam potest *gl. inc. ut constituetur. 25. verb. detrahendum.* Cum ait quod rigor eius interdum accipiat pro excessu & quadam austeritate juris ad terrorem incutiendum, & iste rigor temperandus plerumque atque aequitas praefenda: interdum verò rigor juris sumatur pro subtilitate juris, ut in *c. In literis. 5. de restit. spoliatorum.* Ideoque notari hic possunt tres acceptiones juris rigoris.

Porro quod dicitur causas celeriter expediendas esse, intelligi debet, ut tamen interim ordo juris requisitus observetur, & ut

dilationes necessariae concedantur, atque totius causae status recte discutatur sicuti colligitur ex *Clement. 2. de verb. signif.* Adeo quidem, ut si tam paruo tempore lis definita sit, intra quod non videatur plenè discussi potuisse, ea rescindi debeat secundum *Bar. tol. in l. Prolatam. n. 10. Cod. de sententiis. Abb. & Alexand. in fine huius cap.*

Adde post latam à Judice sententiam expectandum esse saltem diebus decem priusquam executio fiat, ut colligitur ex *Capitulo, Quod ad 16. h. tit.* idque etiam in criminalibus causis observandum esse docet *Bar. tol. in l. Qui ultimo. ff. de penis.* quamvis hoc consuetudine non observetur, cui consuetudini favere videtur *l. Non tantum. 6. ff. de appellationibus.*

Praeterea limitationes aliae adhiberi debent. 1. si consuetudo non permittat appellationem, in causa criminali. 2. Si crimen notorium sit, ita ut appellatio admitti non debeat. 3. Si Reus crimen legitime confessus sit in iudicio. 4. Si vehementissima & apertissima adsint testimonia, aliaque probationes, ut Reus non nisi pernicaciter & impudenter negare possit: nam in dictis casibus appellatio ordinariè non recipitur. 5. Si propter scandalum vitandum executio differri non possit. videri potest *Abb. hic. n. 3. Felin. n. 3.*

CAPITVLVM III.

Non potest.

P A R A P H R A S I S.

Episcopus deponendus non est, nisi Episcopi congregati aduersus eum sententiam concordem ferant; ex *Gregor. l. 2. c. 47. epist. 8. Registri.*

S Y M M A R I V M.

1. Iuxta antiquos canones aduersus Clericos in Sacris, cognosci non debuit causa criminalis & digna depositione, nisi in Synodo vel conventu Episcoporum, & praesentia duodecim Episcoporum in causa Episcopi; Presbyteri 6. Diaconi 3.

2. Iuxta